

Бондарчук А. О.

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМАТИКА ІВАНО-ФРАНКІВЩИНИ У ФОКУСІ СПРИЙНЯТТЯ МЕШКАНЦІВ ГРОМАД

Зосередження уваги на соціальній проблематиці Івано-Франківщини через її сприйняття мешканцями є важливим кроком на шляху до створення здорового, збалансованого суспільства. Соціальна проблематика Івано-Франківщини, особливо у контексті двох років війни в Україні, відзначається низкою особливостей та викликів, які важливі для розуміння загальної ситуації в регіоні. Незважаючи на те, що Івано-Франківськ знаходиться далеко від активних бойових дій, вплив конфлікту відчувається в різних сферах життя громади. Мета дослідження – визначити особливості сприйняття місцевими громадами Івано-Франківщини ключових соціальних проблем, пов'язаних із сьогодишніми викликами. За результатами дослідження виявлено, що соціальна динаміка Івано-Франківщини у період війни характеризується складною та багатогранною структурою. Особливу увагу привертають індивідуальні проблеми мешканців, серед яких – втрата близьких внаслідок воєнних дій, зниження рівня доходів та погіршення психологічного стану. На загальному соціальному рівні досліджено, що війна спровокувала низку викликів, що впливають на всю громаду. Однією з ключових проблем є інтеграція внутрішньо переміщених осіб, що зазнає як підтримки, так і опору з боку місцевого населення. Однак, з часом спостерігається покращення ставлення до ВПО, що свідчить про зростання громадської свідомості. Також встановлено, що війна впливає на розподіл бюджетних коштів. Населення Франківщини усвідомлює необхідність фокусування на військових потребах, однак, це ставить під загрозу фінансування важливих соціальних програм та інфраструктурних проєктів. Ефективний діалог та взаєморозуміння між громадою та владою можуть значно поліпшити прийняття та реалізацію політичних рішень. Загальний рівень довіри до місцевого уряду залишається високим, хоча виявлені нові виклики та проблеми, пов'язані з війною, призвели до деякого зниження довіри в останні три роки. Результати дослідження показують, що соціальні проблеми Івано-Франківщини відображають не тільки виклики, а й великий потенціал для подальшого розвитку, адаптації та зміцнення соціальної згуртованості в регіоні.

Ключові слова: соціальна проблематика, аудиторія, громади, мас-медіа, інтернет-видання.

Постановка проблеми. Соціальна сфера будь-якого регіону є дзеркалом його історичного розвитку, культурних особливостей, економічного стану та політичного устрою. Івано-Франківська область, яка має свої унікальні традиції та ідентичність, стикається з низкою соціальних проблем, що вимагають уваги як з боку місцевої влади, так і громадськості.

Розгляд соціальних проблем через призму її сприйняття мешканцями громади є ключовим для розуміння реального стану речей та формування ефективних стратегій розвитку. Саме персональне сприйняття мешканців є індикатором того, наскільки ефективно реалізуються соціальні програми, як вони впливають на повсякденне життя людей, а також, які сфери потребують більшої уваги та вдосконалення.

Аналіз соціального сприйняття важливий не лише для оцінки поточної ситуації, але й для про-

гнозування майбутніх трендів та викликів. Він дозволяє виявити потенційні точки зростання та зони ризику, спланувати цілеспрямовані заходи на користь громади, вибудувати міцну платформу для діалогу між владою та населенням.

Сучасні дослідження соціальної проблематики Івано-Франківщини, які базуються на її сприйнятті мешканцями, покликані визначити ключові аспекти, що впливають на добробут та якість життя в регіоні. Це включає розгляд таких питань, як економічна стабільність, соціальна справедливість, доступність медичних та освітніх послуг, умови праці, екологічні проблеми, а також вплив політичних та військових конфліктів на повсякденне життя людей.

Ключовим моментом у дослідженні є не лише фіксація статистичних даних, але й глибинне розуміння емоційних, психологічних та культурних

аспектів, що впливають на сприйняття людьми реалій свого життя. Це дозволяє отримати більш об'єктивну картину, на основі якої можна розробляти стратегії для покращення умов життя громади та вирішення актуальних соціальних проблем.

Зважаючи на це, зосередження уваги на соціальній проблематиці Івано-Франківщини через її сприйняття мешканцями є важливим кроком на шляху до створення здорового, збалансованого суспільства, здатного ефективно реагувати на виклики сучасності, забезпечуючи стабільний розвиток та високу якість життя для своїх громадян.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Через відсутність спеціалізованих наукових досліджень, опрацьовано останні публікації, що стосуються соціальної проблематики Івано-Франківщини, зокрема матеріали, розміщені у засобах масової інформації та регіональних друкованих виданнях. Для оцінювання суспільно-політичних настроїв мешканців Івано-Франківської ОТГ використано рейтинги за 2020 та 2023 роки. Ці матеріали дають цінну інформацію для розуміння поточного стану соціальних проблем в Івано-Франківську та ролі громадської думки у формуванні місцевої політики та розвитку.

Постановка завдання. Метою статті є визначення особливостей сприйняття місцевими громадами Івано-Франківщини ключових соціальних проблем, пов'язаних із сьогодишніми викликами.

Виклад основного матеріалу. Соціальна проблематика Франківщини, особливо у контексті двох років війни в Україні, відзначається рядом особливостей і викликів, які важливі для розуміння загальної ситуації в регіоні. Незважаючи на те, що Івано-Франківськ знаходиться далеко від активних бойових дій, вплив війни істотно відчувається у різних сферах життя громади. Перш за все, жителі Франківщини активно беруть участь у бойових діях, а тому 15% населення вже зіткнулися із втратами близьких людей, що, безумовно, є найбільшим горем.

Війна спричинила значне зростання кількості внутрішньо переміщених осіб (ВПО), які прибули на Франківщину. Це, у свою чергу, породило додаткове навантаження на соціальні служби, медичні установи, систему освіти та інфраструктуру регіону. Наразі актуальним є питання інтеграції ВПО у місцеві громади, забезпечення їх житлом, роботою, доступом до соціальних послуг. Економічна ситуація також зазнала значних змін через війну. Зростання цін та зниження загального рівня життя викликає занепокоєння серед місцевих жителів. Війна призвела до перерозподілу бюджет-

них ресурсів з акцентом на підтримку оборонних потреб, що обмежує фінансування інших важливих сфер, таких як освіта, охорона здоров'я та благоустроїв. Психоемоційний стан населення також постраждав внаслідок тривалої війни. Є випадки стресу, тривожності та інших психологічних проблем, пов'язаних з невизначеністю та постійним відчуттям загрози. Особливо це стосується сімей, які безпосередньо постраждали від військових дій.

За результатами соціологічного дослідження, яке у Івано-Франківську оприлюднила Громадянська мережа ОПОРА 31 жовтня, із зазначених вище проблем найбільш актуальною є пригнічений психоемоційний стан, який виявлено у 50% населення. Зниження добробуту населення зафіксовано також у 49% населення. При цьому 25% населення взагалі втратили джерело власних надходжень (див. рис. 1).

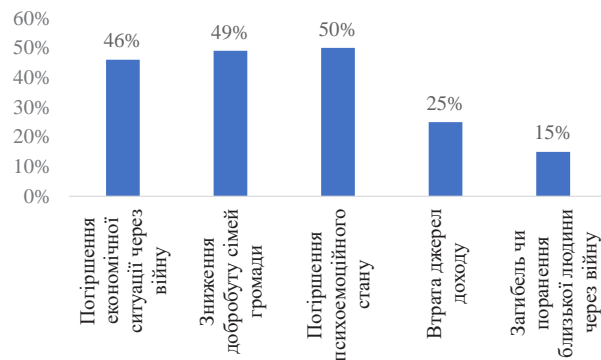

Рис. 1. Ключові індивідуальні проблеми жителів Івано-Франківщини, виявлені в 2023 році

Примітка: за матеріалами [2].

Загалом, соціальна ситуація на Франківщині в умовах війни потребує комплексного підходу та спеціальних програм підтримки. Важливо враховувати не лише фізичні та економічні аспекти, а й психологічну підтримку населення, а також сприяння швидкій та ефективній адаптації ВПО у нових громадах [2].

Попри велику кількість індивідуальних проблем, у жителів Франківщини існує низка соціальних проблем, які також здебільшого стосуються військових дій.

Ставлення мешканців Івано-Франківська до внутрішньо переміщених осіб. Загалом як мешканці Івано-Франківська, так і ВПО відчувають високий рівень безпеки, що є важливим чинником їхньої здатності до самореалізації та розвитку [4; 5]. Що стосується ВПО, то серед них існує різне бачення перспективи проживання в Івано-Франківську. Хоча менше половини ВПО вислов-

люють бажання залишитися у місті, це може бути пов'язано з їхніми індивідуальними планами та обставинами.

Місцева влада отримує позитивну оцінку від мешканців, які висловлюють задоволення її діями. Це свідчить про ефективну роботу керівництва міста у відповідь на потреби як постійних жителів, так і ВПО. Такий підхід міської влади сприяє створенню позитивної атмосфери в місті та зміцненню взаємодії між різними групами населення.

В цілому, ситуація у Івано-Франківську щодо ставлення до ВПО є позитивною, з високим рівнем прийняття та інтеграції, що створює оптимістичну перспективу для майбутнього міста у контексті вирішення соціальних проблем [1].

Визначення пріоритетів розподілу бюджетних коштів, зокрема вибір між фінансуванням оборонних потреб та розвитком інфраструктури. У 2023 році з бюджету Івано-Франківська виділено 38 мільйонів гривень на підтримку бригад Територіальної Оборони (ТРО), у той час як на благоустрій міста спрямовано 561 мільйон гривень.

Загальні надходження від податку на доходи фізичних осіб (ПДФО), що відносяться до «військового» бюджету, склали 600 мільйонів гривень. Важливо відзначити, що ця сума включає не лише безпосереднє фінансування бригад ТРО, але й інші витрати, пов'язані з обороною та безпекою, такі як мобілізаційна підготовка населення, соціальне забезпечення та лікування ветеранів, а також відновлення від наслідків агресії, будівництво укриттів, фінансування муніципальних формувань із охорони порядку.

Ситуація в Івано-Франківську відображає складний вибір між важливістю підтримки оборонних потреб країни та необхідністю забезпечення розвитку місцевої інфраструктури. На одному боці, є очевидна необхідність у зміцненні обороноздатності та підтримці військових, особливо в умовах триваючого конфлікту. На іншому – важливість інвестицій у благоустрій міста, що є ключовим для підвищення якості життя мешканців та привабливості регіону як для туристів, так і для потенційних інвесторів.

Цей вибір є предметом обговорення не лише серед органів місцевого самоврядування, але й серед громадськості, демонструючи складність балансування між нагальними потребами національної безпеки та довгостроковими перспективами розвитку [10].

У вересні 2023 року Український центр вивчення громадської думки «Соціоінформ» провів опитування серед мешканців Івано-Франків-

ської громади. Опитування було зосереджене на визначенні ставлення громадян до розподілу бюджетних коштів та впливу війни на їхнє повсякденне життя. Опитування проводилось методом стандартизованого інтерв'ю «обличчям до обличчя» за допомогою САПІ (Computer-Assisted Personal Interviewing), що гарантує точність та надійність даних. Загалом опитано 400 респондентів, серед яких 9,4% були внутрішньо переміщені особи. Вибірка була репрезентативною за статтю та віком респондентів з похибкою для значень близьких до 50% +/- 3,46% (див. рис. 2).

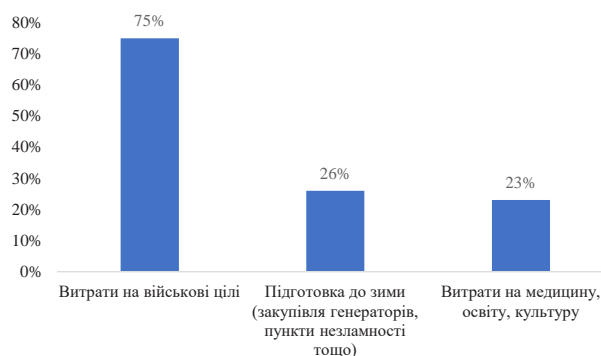

Рис. 2. Ставлення жителів Івано-Франківська до необхідності розподілу бюджетних коштів

Примітка: за матеріалами [2]

Ці дані свідчать про високу пріоритетність питань оборони та безпеки серед мешканців Івано-Франківська. Також вони відображають значний вплив війни на економічний стан та психоемоційне благополуччя населення. Важливо зазначити, що ситуація вимагає збалансованого підходу до бюджетування, враховуючи як нагальні потреби у захисті країни, так і необхідність підтримки соціальної сфери та інфраструктури [2].

Що стосується розвитку міста, то його потрібно здійснювати. На думку місцевої громади, розвиток Івано-Франківська повинен здійснюватися у напрямку туристичного центру, культурного вузла, а також сфери ІТ-технологій. Ці напрямки відіграють важливу роль у створенні нових можливостей для мешканців та ВПО, сприяючи їх інтеграції та включенню в життя громади [2].

Доцільно згадати й про важливу соціальну проблему не тільки жителів Івано-Франківська, але й інших регіонів. За даними звіту «Комунікаційна стратегія міста Івано-Франківськ» виявлено, що існує проблема недосконалих комунікацій між громадою та владою. Ключові проблеми в комунікаційній діяльності Івано-Франківського міськвиконкому, які впливають на ефективність взаємодії з громадою:

- *відсутність інструментів відстеження громадської думки:* міськвиконком не проводить власних соціологічних досліджень і не має доступу до зовнішніх даних, що обмежує здатність органу адекватно реагувати на потреби та думки громадян;

- *недостатня координація комунікаційної діяльності:* різні відділи міськвиконкому діють ізольовано у плані комунікацій, що призводить до відсутності єдиної стратегії та неефективного використання ресурсів;

- *обмежений моніторинг ЗМІ:* існуючий моніторинг ЗМІ фокусується переважно на діяльності міського голови, а не на ширшому спектрі діяльності міськвиконкому, що упускає важливі аспекти комунікації;

- *відсутність прямих бюджетних коштів:* недостатнє фінансування обмежує можливості для реалізації довгострокових та ефективних комунікаційних кампаній;

- *недоліки в обговоренні рішень з громадою:* відсутність відкритих дискусій з громадою та експертами перед прийняттям рішень призводить до невдоволення та конфліктів з цільовими аудиторіями [3; 6].

Для оцінювання впливу війни на зміну соціальних настроїв жителів Івано-Франківська ми провели порівняльний аналіз результатів опитування місцевої громади за 2020 рік та 2023 рік (таблиця 1).

Зміни у сприйнятті соціальних проблем Івано-Франківщини за період між 2020 та 2023 роками відображають значні коливання у поглядах мешканців на місцеві та національні питання. У 2020 році мешканці відчували більшу впевненість щодо місцевого управління, але були критичні до національного керівництва. Проте у 2023 році відбулися суттєві зміни у ставленні до діяльності міської та обласної влади, які отримали нижчий відсоток задоволеності.

Водночас в Івано-Франківську спостерігається стабільна підтримка міського мера та міськради, хоча їхня популярність знизилася. Громадський

транспорт та місцеві комунальні служби продовжують залишатися предметом незадоволення громадян. Незважаючи на певне напруження у відносинах з ВПО, мешканці стали більш позитивно ставитися до них. Важливою темою є безпека та самореалізація громадян.

Зміни у сприйнятті соціальних проблем свідчать про адаптацію громади до сучасних викликів та зміни умов життя. Зросла увага до питань безпеки, соціальної підтримки та інтеграції ВПО. Позитивні зміни у сприйнятті діяльності міського мера та місцевого самоврядування вказують на ефективність управління містом, особливо в контексті вирішення місцевих питань та взаємодії з громадою. Однак, національний політичний контекст у 2020 році оцінений негативно, що відображається у низькій довірі до вищих органів влади. Це може бути пов'язано з невдоволенням загальнодержавними рішеннями або політичною ситуацією в країні загалом.

Підвищена увага до безпеки і самореалізації у 2023 році може свідчити про зміни у пріоритетах громади, зумовлені зовнішніми чинниками, такими як геополітичні події або соціально-економічні виклики.

В цілому, спостерігається певна динаміка у сприйнятті соціальних проблем та діяльності місцевої влади, що відображає зміни у потребах і очікуваннях мешканців Івано-Франківська відповідно до змінюваних умов життя. Ключові проблеми виокремлені у трьох сферах: економіка, соціальний захист населення та сфера громадянського суспільства [7].

Висновки. Соціальна динаміка Івано-Франківщини, особливо в умовах триваючої війни, відзначається комплексністю та багатогранністю. На індивідуальному рівні, мешканці стикаються з глибоко особистими випробуваннями, зокрема втратою близьких на війні, зменшенням доходів та пригніченим психологічним станом. Ці проблеми потребують не лише матеріальної, а й психологічної підтримки, а також забезпечення доступу до якісних соціальних послуг.

Таблиця 1

Порівняльна таблиця ставлення населення Івано-Франківщини до соціальних проблем

Категорія	2020 рік	2023 рік
Стан справ у місті	73% позитивно	70% позитивно
Оцінка діяльності міського мера	90% позитивно	70% позитивно
Робота міськради	61% задоволені	46% задоволені
Головні проблеми міста	Комунальні послуги, стан доріг	Стан доріг, проблеми з ВПО, проблеми довкола війни
Довіра до політиків	Низька	Низька
Ставлення до ВПО	-	70% позитивно

Примітка: за матеріалами [8; 9]

На більш широкому соціальному рівні, конфлікт породив складнощі, котрі впливають на всю громаду. Однією з основних проблем є інтеграція внутрішньо переміщених осіб. Цей процес має як своїх прихильників, так і опонентів серед місцевого населення, але загалом спостерігається покращення ставлення до ВПО. Це свідчить про зростання соціальної свідомості та готовності до підтримки тих, хто опинився в скруті.

Іншою значущою проблемою є розподіл бюджетних коштів, особливо в контексті забезпечення оборони країни та задоволення потреб місцевого розвитку. Війна вносить корективи в пріоритети фінансування. Попри потреби у розвитку соціальних програм та благоустрою, населення Франківщини впевнене у тому, що ці ресурси повинні бути спрямовані на війну, зокрема підтримку

воїнів з Франківщини, що захищають територіальну цілісність на Сході та Півдні України.

Комунікація між громадою та владою є ще одним важливим аспектом, що вимагає уваги. Ефективний діалог та відкритість можуть значно покращити реалізацію політичних рішень та їх прийняття громадянською.

Незважаючи на ці складнощі, загальний рівень довіри до місцевого уряду на Франківщині залишається високим, що свідчить про задоволеність населення діями влади. Проте, у зв'язку з виявленням нових викликів та проблем, спричинених війною, за останні три роки відбулося певне зниження рівня цієї довіри. Загалом соціальна проблематика Івано-Франківщини у фокусі сприйняття мешканців громад відображає не тільки виклики, але й потенціал для розвитку, адаптації та зміцнення соціальної згуртованості в регіоні.

Список літератури:

1. 70% місцевих та 80% ВПО задоволені станом справ в Івано-Франківську. *Місцеві новини*. 2023. URL: <https://www.mvk.if.ua/news/60057> (дата звернення: 27.03.2024).
2. 75% франківців вважають, що витрати з бюджету мають скеровуватись на військові цілі. *Блиц Інфо*. 2023. URL: <https://blitz.if.ua/Новина/75-frankivtsiv-vvazhayut-shcho-vitrati-z-byudzhetu-mayut-skerovuvatis-na-viyskovii-tsili> (дата звернення: 27.03.2024).
3. В Івано-Франківську обговорили вплив медіа на комунікацію реформ у країні. *Національна сітка журналістів*. 2023. URL: <https://nsju.org/novini/v-ivano-frankivsku-obgovoryly-vplyv-media-na-komunikacziyu-reform-u-krayini/> (дата звернення: 28.03.2024).
4. Дослідження соціального імпаку в громаді Івано-Франківська. *Тепле Місто*. 2021. URL: https://warm.if.ua/project/doslidzhennya_sotsialnogo_impaktu_v_gromadi_ivano_frankivska/ (дата звернення: 28.03.2024).
5. З обмеженим правом впливати на зміни в громадах і без місцевих пілг: в Івано-Франківську презентували дослідження щодо життя ВПО. *SSS*. 2023. URL: <https://sss-ua.org/news/z-obmezhenym-pravom-uplyvaty-na-zminy-v-gromadah-i-bez-misczevyh-pilg-v-ivano-frankivsku-prezentuvaly-doslidzhennya-shhodo-zhyttya-vpo/> (дата звернення: 27.03.2024).
6. Коник Д., Сусленко А. Комунікаційна стратегія міста Івано-Франківськ. *Проміс*. 2017. URL: <http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2019/11/IF-Communication-Strategy.pdf> (дата звернення: 27.03.2024).
7. ОПОРА обговорила результати дослідження суспільного запиту мешканців Івано-Франківської громади щодо подолання наслідків воєнних дій. *Опора*. 2023. URL: <https://www.oporaua.org/samovriaduvannia/opora-obgovorila-rezultati-doslidzhennia-suspilnogo-zapitu-meshkantsiv-ivano-frankivskoyi-gromadi-shhodo-podolannia-naslidkiv-voieniikh-dii-24556> (дата звернення: 27.03.2024).
8. Суспільні настрої в Івано-Франківську: містяни та переселенці (20-30 жовтня 2023 року). Рейтинг. 2023. URL: https://ratinggroup.ua/research/regions/suspilninastryy_v_vano-frank_mistyani_ta_pereselenci_20-30_zhovtnya_2023_roku.html (дата звернення: 27.03.2024).
9. Суспільно-політичні настрої мешканців Івано-Франківської ОТГ. Рейтинг. 2020. URL: https://ratinggroup.ua/research/regions/obschestvenno-politicheskie_nastroeniya_zhiteley_ivano-frankovskoy_otg.html (дата звернення: 27.03.2024).
10. Тро чи благоустрій: скільки грошей витратила влада Івано-Франківська на військових. *Інформатор*. 2023. URL: <https://if.informator.ua/2023/11/20/tro-chy-blagoustrij-skilky-groshej-vytratyla-vlada-ivano-frankivska-na-vijskovykh/> (дата звернення: 26.03.2024).

Bondarchuk A. O. SOCIAL ISSUES OF IVANO-FRANKIVSK REGION IN THE FOCUS OF COMMUNITY RESIDENTS' PERCEPTION

Concentrating attention on the social issues of Ivano-Frankivsk Oblast through its perception by the residents is an important step towards creating a healthy, balanced society. The social problematic of Ivano-Frankivsk, especially in the context of the two-year war in Ukraine, is characterized by a range of features and

challenges that are important for understanding the overall situation in the region. Despite Ivano-Frankivsk being far from active combat zones, the conflict's impact is felt in various spheres of community life. The aim of the research is to identify the peculiarities of perception by local communities in Ivano-Frankivsk of key social problems associated with contemporary challenges. The research results revealed that the social dynamics of Ivano-Frankivsk during the period of war is characterized by a complex and multifaceted structure. Individual problems of residents, such as loss of relatives due to military actions, income reduction, and deterioration of psychological state, draw particular attention. At the general social level, it has been studied that the war has provoked a series of challenges affecting the entire community. One of the key problems is the integration of internally displaced persons, which faces both support and resistance from the local population. However, over time, there is an improvement in the attitude towards internally displaced persons, indicating a growth in public awareness. It has also been established that the war affects the allocation of budgetary funds. The population of Ivano-Frankivsk realizes the necessity of focusing on military needs; however, this jeopardizes the funding of important social programs and infrastructure projects. Effective dialogue and mutual understanding between the community and the authorities can significantly improve the adoption and implementation of political decisions. The overall level of trust in the local government remains high, although new challenges and problems related to the war have led to some decrease in trust over the past three years. The research results demonstrate that the social problems of Ivano-Frankivsk reflect not only challenges but also significant potential for further development, adaptation, and strengthening of social cohesion in the region.

Key words: social issues, audience, communities, mass media, online publications.